

Säkerhet som hållbarhet?

En kritisk diskursanalys om hur affärsmedia
legitimerar vapenindustrin

Max Gustav Törnblom Johnsson

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap/Institutionen för ekonomi

Ekonomi – Hållbar utveckling

Examensarbete/SLU, Institutionen för Ekonomi, 1702 • ISSN 1401-4084

Uppsala 2025

Säkerhet som hållbarhet? En kritisk diskursanalys om hur affärsmedia legitimerar vapenindustrin

Max Gustav Törnblom Johnsson

Handledare: Erik Melin, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för ekonomi

Examinator: Josefina Jonsson, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för ekonomi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i Företagsekonomi

Kurskod: EX0902

Program/utbildning: Ekonomi – hållbar utveckling

Kursansvarig inst.: Institutionen för ekonomi

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2025

Serietitel: Examensarbete/SLU, Institutionen för ekonomi

Delnummer i serien: 1702

ISSN: 1401-4084

Nyckelord: Kritisk diskursanalys, intressentteori, vapenindustrin, hållbar utveckling, affärsmedia, militär upprustning,

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för ekonomi

Sammanfattning

Denna uppsats analyserar hur svensk affärspress – med fokus på Dagens Industri – konstruerar och legitimerar diskurser om investeringar i vapenindustrin, samt hur dessa diskurser relaterar till hållbar utveckling enligt Agenda 2030. Studien utgår från Norman Faircloughs kritiska diskursanalys (CDA) och kompletteras med intressentteori som teoretiskt ramverk.

Empirin består av 25 artiklar publicerade under mars och maj månader år 2025, en period präglad av geopolitisk oro och ökad europeisk upprustning. Genom tematisk analys identifieras två dominerande diskurser: en som framhåller militär upprustning som en garant för säkerhet och social stabilitet, en som legitimerar vapenindustrin utifrån dess påstådda ekonomiska nytta. Studien visar hur dessa diskurser ofta approprierar hållbarhets begreppet och tystar kritiska perspektiv såsom miljöhänsyn, civilsamhällets röster och framtida generationers intressen.

Resultaten synliggör hur språk kan fungera som ett maktmedel genom att forma vilka intressen och aktörer som får tolkningsföreträde. Genom att kombinera CDA med intressentteori visar uppsatsen hur affärsmedia både speglar och reproducerar ojämlika maktförhållanden. Därigenom bidrar studien till en kritisk förståelse av hur hållbarhets begreppet kommuniceras i kontroversiella branscher, samt vilken roll media spelar i att normalisera investeringar som potentiellt står i konflikt med globala hållbarhetsmål.

Nyckelord: kritisk diskursanalys, intressentteori, vapenindustrin, militär upprustning, hållbar utveckling, agenda 2030, affärsmedia

Abstract

This thesis examines how Swedish business media—specifically Dagens Industri—constructs and legitimizes discourses surrounding investments in the defense industry, and how these discourses relate to the principles of sustainable development as outlined in Agenda 2030. The study applies Norman Fairclough's Critical Discourse Analysis (CDA) and integrates stakeholder theory as a complementary analytical framework.

The empirical material consists of 25 articles published between March and May 2025, a period marked by geopolitical tension and increased European militarization. Through thematic analysis, two dominant discourses were identified: one portraying military build-up as a safeguard for security and social stability, another justifying the defense sector based on its purported economic benefits. The findings reveal how these discourses frequently appropriate the language of sustainability while silencing critical perspectives—such as environmental concerns, voices from civil society, and the interests of future generations.

The study highlights how language operates as a vehicle of power, shaping which actors and interests gain discursive authority. By combining CDA with stakeholder theory, the thesis illustrates how business media both reflects and reinforces unequal power structures. It thus contributes to a critical understanding of how sustainability is communicated in controversial industries and the role of media in normalizing investments that may contradict global sustainability goals.

Keywords: critical discourse analysis, stakeholder theory, arms industry, military rearmament, sustainable development, agenda 2030, business media

Förord

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till min handledare Erik Melin, som varit en ovärderlig resurs under hela arbetet med den här uppsatsen. Kritisk diskursanalys var för mig ett helt nytt område och det är tack vare din gedigna kunskap, generösa litteraturtips, snabba återkoppling och ständiga stöttning som detta arbete har kunnat ta form.

Jag vill även tacka mina opponenter för den konstruktiva och givande kritik som på flera sätt bidragit till att utveckla och förfina uppsatsen.

Sen vill jag passa på att tacka min fantastiska farmor, enda i familjen som tilläts läsa uppsatsen. Trotts en snabb genomläsning på kort varsel gav du mig träffsäkra råd som hjälpte mig att skärpa upp arbetet ytterligare.

Mest av all vill jag rikta ett särskilt tack till min flickvän Olivia Anna Lovisa Madhani, mitt livs kärlek, som varit min klippa genom hela processen. Det är för att du stått vid min sida som jag kunnat tro på mig själv och nu har en skriven uppsats. Från formalia till nötter saknar din briljans motstycke. Utan dig hade inget av det här varit möjligt. Du är mitt allt och jag är dig evigt tacksam.

Innehållsförteckning

Förord	6
Förkortningar	9
1. Inledning	10
1.1 Bakgrund	10
1.2 Problemformulering	13
1.2.1 Teoretiskt problem	13
1.2.2 Empiriskt problem	14
1.3 Syfte och forskningsfrågor	16
1.4 Hållbarhetsmålen	17
2. Teori	19
2.1 Intressentteori – hur intressenter bildar en industri	19
2.2 Kritisk diskursanalys – hur diskurser inom en industri konstrueras	20
2.3 Teoretisk syntes – ett ramverk för att utforska intressenter och diskurserna de konstruerar	21
2.3.1 Ramverket i relation till hållbar utveckling och Agenda 2030	21
3. Metod	23
3.1 Forskningsdesign	23
3.2 Urvalet	23
3.3 Kodning och analys	24
3.4 Kritisk diskussion	26
4. Resultat	29
4.1.1 Diskurs 1: Säkerhet och social hållbarhet	29
4.1.2 Diskurs 2: Militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet	30
5. Diskussion	32
5.1 Diskurs: "Säkerhet och social hållbarhet"	32
5.1.1 Textnivå (beskrivning)	32
5.1.2 Diskursiv praktik (tolkning)	33
5.1.3 Social praktik (förklaring)	34
5.2 Diskurs: "Militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet"	35
5.2.1 Textnivå (beskrivning)	35
5.2.2 Diskursiv praktik (tolkning)	36
5.2.3 Social praktik (förklaring)	37
5.3 Diskursiva uteslutningar och hållbarhetens blinda fläckar	38
6. Slutsats	40
7. Förslag på vidare forskning	42

Referenser.....	43
Populärvetenskaplig sammanfattning	47

Förkortningar

Förkortning	Betydelse
CDA	Kritisk diskursanalys
NGO	Icke-statlig organisation

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vapenindustrin är en av världens mest ekonomiskt lönsamma affärsverksamheter – och samtidigt en av de mest miljömässigt och socialt ohållbara.¹ Igenom, eller kanske på grund av, kriser, fattigdom och klimatkatastrofer fortsätter tillväxten, till synes immun mot varningar för samhällskollaps. Än mer oroande är hur industrins samtal gradvis normaliserat våld som lösning på problemen; från politiska konflikter till social oro svarar världen med vapen, inte dialog. Denna uppsats ämnar därför att undersöka hur vapenindustrins många samtal iscensätts.

Begreppet hållbar utveckling introducerades 1987 i Brundtlandrapporten, framtagen av FN:s världskommission för miljö och hållbar utveckling. Under ledning av Norges dåvarande statsminister Gro Harlem Brundtland. Hållbar utveckling definierades då som:

Utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra nästa generations möjligheter att tillfredsställa sina behov.²

Definitionen ämnade aldrig att uppnå ett statiskt tillstånd av harmoni, utan snarare en dynamisk process av förändring. En förändring där resursutnyttjande, investeringsinriktning, teknologisk utveckling och institutionella åtgärder måste samordnas. Målet var och förblir att stärka både nuvarande och framtida möjligheter att uppfylla mänskliga behov och ambitioner.

Denna process grundas i avvägningar, kräver stundom svåra prioriteringar och blir fruktlös utan politiska ambitioner. Syftet är att främja harmoni mellan mänsklighet och natur. Hållbar utveckling innebär ett starkt fokus på social rättvisa, både mellan och inom varje generation.³

Miljöskydd är en central och självklar del av konceptet. Hållbar utveckling får aldrig äventyra de naturliga system som utgör grunden för livet på jorden, atmosfären, vatten, jordar och levande varelser. Med orsakerna till miljöproblemen snarare än symtomen i blickfånget, handlar hållbar utveckling i sin kärna om att skapa en balans, där ekonomisk tillväxt och teknologisk

¹ SIPRI, *Top 25 Press Release SWE*, 2020. https://www.sipri.org/sites/default/files/2020-12/2020_sipri_top_25_press_release_swe_0.pdf, Parkinson, Stuart, et al., *Estimating the Military's Global Greenhouse Gas Emissions*, Conflict and Environment Observatory, 2022. https://ceobs.org/wp-content/uploads/2022/11/SGRCEOBS-Estimating_Global_Military_GHG_Emissions_Nov22_rev.pdf Samt Mahmudi-Azer, Slahaddin, *Arms Trade and Its Impact on Global Health*, Theoretical Medicine and Bioethics, 27: 81-93, 2006.

² FN, *Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future*, 1987. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

³ Ibid.

utveckling sker inom planetens gränser med social rättvisa som grundläggande förutsättning.⁴

Året 2025 präglas av Rysslands krig i Ukraina och en eskalerande konflikt i Gaza, där den israeliska staten i skrivande stund genomför militära aktioner med stöd från västerländska stormakter såsom USA.⁵ Israels aktioner dock är av många starkt kritiserade och har av flera icke-statliga organisationer, som Human Rights Watch och Amnesty International, benämnts som ett systematiskt folkmord.⁶ Efter Donald Trumps installation i vita huset har, till synes efter presidentens affekt, hot om tillbakadraganden från internationella samarbeten och handelstullar uppfyllt administrationens löften om att sätta ”America first”. Därmed står EU inför ett strategiskt dilemma och europeisk upprustning har blivit en dominant politisk prioritet. Uppfattningen att kontinenten behöver bli mer enad och oberoende har endast stärkts.

Vi måste ta vårt försvar i egna händer, stärka våra åtaganden om kollektiv säkerhet och stå enade mot dem som försöker utmana vår suveränitet.⁷

I denna kontext framhålls europeisk ’säkerhet’ som ett överordnat mål, - men till vilket pris? Medan europeiska medier och politiker betonar behovet av militär självständighet och ökad försvarsbudget, tonas konsekvenserna för klimatmålen och vapenindustrins miljöpåverkan ned.

Upprustningens miljöpåverkan hamnar i skymundan i den offentliga debatten, och militära satsningar framställs som en nödvändighet för rikets säkerhet. Oaktat att tidigare mätningar visat att militär verksamhet stått för så mycket som 5,5% av de globala koldioxidutsläppen.⁸

EU:s ökade försvarsbudget och militära satsningar kommer sannolikt driva upp dessa siffror ytterligare, inte minst genom tillverkning och export av vapensystem. Denna paradox, att samma institutioner som förbinder sig till Parisavtalet

⁴ Ibid.

⁵ Hussain, Zain, “How top arms exporters have responded to the war in Gaza”, *SIPRI*, 3 October 2024. <https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2024/how-top-arms-exporters-have-responded-war-gaza>

⁶ HRW, “Israel’s Crime of Extermination, Acts of Genocide in Gaza”, 19 december 2024. <https://www.hrw.org/news/2024/12/19/israel-crime-extermination-acts-genocide-gaza>, Samt Amnesty International, *Amnesty Internationals utredning konstaterar att Israel begår folkmord på palestinier i Gaza*, 2024. <https://www.amnesty.se/aktuellt/israel-begar-folkmord-mot-palestinier-i-gaza/>

⁷ Europeiska kommissionen, *Ökat europeiskt försvarssamarbete – Vitbok om europeiskt försvar – Beredskap 2030*, 2025. https://sweden.representation.ec.europa.eu/news/okat-europeiskt-forsvarssamarbete-vitbok-om-europeiskt-forsvar-beredskap-2030-2025-03-20_sv?prefLang=en#:~:text=Som%20en%20del%20av%20den,de%20ska%20%C3%B6ka%20sin%20%C3%B6rsvars%C3%B6rm%C3%A5ga

⁸ Parkinson, Stuart, et al., *Estimating the Military’s Global Greenhouse Gas Emissions*, Conflict and Environment Observatory, 2022. https://ceobs.org/wp-content/uploads/2022/11/SGRCEOBS-Estimating_Global_Military_GHG_Emissions_Nov22_rev.pdf

finansierar en av världens mest utsläppsintensiva industrier, utgör en central del av den diskursiva spänning som denna studie undersöker.

Bakom retoriken kring europeisk enighet och nationell säkerhet döljer sig ytterligare en dimension av problematik. Vapenindustrins omfattande och väldokumenterade historia av systematisk korruption. Trots att sektorn endast utgör en liten andel av den globala handeln, uppskattas den stå för så mycket som 40% av all dess korruption.⁹ Enligt USA:s handelsdepartement är dessutom omkring hälften av alla mutor som förekommer globalt kopplade till vapenindustrin.¹⁰

En omfattande rapport från 2011 av Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) belyser hur den globala vapenhandelns strukturella särdrag; extremt höga kontraktsvärden, komplexa internationella nätverk och nära kopplingar till statsmakter, skapar idealiska förutsättningar för korruption.¹¹ Rapporten visar hur metoder som mutor och bestickning, intressekonflikter genom "svängdörrspolitik" mellan myndigheter och vapenindustri samt manipulation av kompensationsavtal blivit branschens systematisk. I en djupgående fallstudie av den ökända sydafrikanska vapenaffären demonstrerar SIPRI hur denna typ av korruption inte bara underminerar demokratiska processer och rättsstatens principer, utan också får långtgående socioekonomiska konsekvenser. Rapporten lyfter vikten av att motverka dessa destruktiva mönster genom radikalt öppnare upphandlingsprocesser, skärpt lagstiftning och starkare internationellt samarbete, i syfte att skapa mer transparens och ansvarsskyldighet i vapenhandeln.

Trots att korruption ofta lyfts fram som en central problematik inom försvarsindustrin, utgör den endast en del av en bredare samhällsutmaning kopplad till vapenhandel. En studie av Gallea, som analyserade vapenimport i afrikanska länder under perioden 1992–2011, visar att tillgången till vapen har en tydlig, statistiskt signifikant koppling till ökade nivåer av väpnade konflikter.¹² Resultaten indikerar att ökad import av vapen inte bara sammanfaller med, utan aktivt bidrar till konfliktens eskalation – bland annat genom att höja risken för inbördeskrig, ensidigt våld och omfattande flyktingströmmar. Studien illustrerar hur en 10% ökning av vapenimport, kan öka risken för att en konflikt bryter ut med 8%. Därtill uppdagas en markant ökning av civila dödsfall. Detta pekar på att civila är särskilt utsatta, eftersom ensidigt våld ofta riktas mot icke-stridande parter.

⁹ Den här siffran beräknades 2003 av Joe Roeber i ett arbete på uppdrag av Transparency International. Roeber, Joe, *Hard-wired for corruption: the arms trade and corruption*, 2005.

¹⁰ Transparency International, *Corruption in Arms Trade*, 2002, p.3.

¹¹ SIPRI; yearbook, *Corruption and the arms trade: sins of commission*, 2011.

<https://www.sipri.org/yearbook/2011>

¹² Gallea, Quentin, *Weapons and war: The effect of arms transfers on internal conflict*, Journal of Development Economics, 2023.

Ett särskilt oroande fynd är kopplingen mellan vapentillgång och tvångsförflyttningar. Gallea konstaterar att vapenimport signifikant bidrar till att öka antalet människor som tvingas till flykt, vilket understryker hur vapenexport påverkar migrationsströmmar och därmed får långtgående konsekvenser för såväl nationella som internationella samhällssystem. Studien utmanar därmed den vanliga uppfattningen att vapen huvudsakligen är en konsekvens av krig, och pekar i stället på att ökad vapentillgång i sig kan vara en utlösande mekanism för konflikt, humanitär kris och massmigration.¹³ Dessa resultat lyfter exportörernas ansvar och visar att vapenindustrin inte är en neutral aktör, utan en kraft som formar globala säkerhets- och hållbarhetsförhållanden.

1.2 Problemformulering

1.2.1 Teoretiskt problem

Företag inom kontroversiella sektorer, exempelvis vapenindustrin och tobaksindustrin möter, betydande utmaningar för att upprätthålla legitimitet gentemot samhället. Tidigare studier visar att sådana företag ofta använder CSR och hållbarhetsinitiativ strategiskt för att förbättra sitt avseende, dock utan att nödvändigtvis förändra sin kärnverksamhet. Till exempel har intern dokumentation från tobaksindustrin avslöjat hur CSR användes som ett verktyg för intressenthantering i syfte att neutralisera kritik. British American Tobacco betraktade sina CSR-program som ett sätt att splittra motstånd från folkhälsoförespråkare och ideologiskt påverka intressenters uppfattningar.¹⁴ Sådana taktiker tyder på att hållbarhetsarbete ibland främst fungerar som retoriskt legitimeringsarbete i kontroversiella sektorer.¹⁵ Trots att legitimitetsteori och intressentteori ofta åberopas i dessa sammanhang, saknas det djupare förståelse för hur företag i exempelvis försvarsindustrin konkret använder intressentdialog och hållbarhetskommunikation för att vinna legitimitet. Här finns en forskningslucka, det behövs fler studier som kritiskt granskar legitimitetsstrategier i kontroversiella branscher och deras faktiska effekt på både företagens beteende och intressenternas förtroende.

En grundtanke i intressentteorin är att företaget bör beakta alla relevanta intressenter, men i praktiken tenderar vissa grupper att marginaliseras eller ignoreras – särskilt om de saknar makt eller inflytande. Flera studier pekar på att företagsledare ofta prioriterar mäktiga intressenter, medan resurssvaga eller

¹³ Ibid.

¹⁴ Fooks, Gary, et al., *The Limits of Corporate Social Responsibility: Techniques of Neutralization, Stakeholder Management and Political CSR*, Journal of Business Ethics, 112: 283-299, 2013.

¹⁵ Brown, Katarina, *Sustainable adaptation: An oxymoron?*, Climate and Development, 3(1): 21-31, 2011.

kritiska aktörer får stå åt sidan.¹⁶ En genomgång av intressentlitteraturen visar exempelvis att lokalsamhällen, leverantörer, anställda längre ned i värdekedjan och andra mindre inflytelserika grupper ofta uteblivit eller förbisetts i både praktik och teori.¹⁷ Än mer bekymmersamt är Stariks resonemang att miljön inte bara marginaliseras, den saknar helt möjlighet att göra sin röst hörd:

*Since only humans have been perceived to possess and exercise political-economic power and legitimacy, that is, to organise boycotts, negotiate contracts, impose fines, or file lawsuits, only humans have been considered stakeholders.*¹⁸

Trots decennier av forskning kvarstår alltså en praktisk klyfta: många intressenter har svårt att göra sig hörda, och företagens intressent-arbete riskerar att cementera existerande maktasymmetrier.

En kritik mot hur intressentteorin ofta operationaliseras i praktiken är att den tenderar att utgå från ett företagscentrerat perspektiv med målet att maximera lönsamhet, snarare än att balansera alla intressenters behov på ett etiskt hållbart sätt.¹⁹

Det behövs mer forskning om hur företag kan identifiera, involvera och ge röst åt marginaliserade intressenter, särskilt i kontroversiella sektorer där vissa intressenters perspektiv (såsom kritiska medborgargrupper, NGO:er eller drabbade samhällen) systematiskt har nedtonats. Att utveckla teorier och modeller som fångar intressenters betydelse utifrån mer än enbart makt, exempelvis genom att inkludera etiska och demokratiska dimensioner, är en utmaning som forskning hittills bara i begränsad utsträckning adresserat.²⁰

Underliggande i de ovan nämnda temana är frågan om diskurs och makt. Konstruktiv kritik mot intressentteorin har påpekat att den traditionella ansatsen ofta varit för ledningsfokuserad och neutral, utan att ifrågasätta de maktförhållanden och språkbruk som präglar företags intressentrelationer.²¹

1.2.2 Empiriskt problem

Hållbar utveckling innefattar enligt Agenda 2030 en balanserad hänsyn till ekonomiska, miljömässiga och sociala dimensioner. Vapenindustrin utmanar dock dessa principer genom att bidra till bristande hållbarhet framför allt inom

¹⁶ Bondy, Krista & Charles, Aurelie, *Mitigating Stakeholder Marginalisation with the Relational Self*, Journal of Business Ethics, 165: 67-82, 2020.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Starik, Mark, *Should trees have managerial standing? Toward stakeholder status for non-human nature*, Journal of Business Ethics, 14: 207–217, 1995.

¹⁹ Freeman, Edward, R. & Sisodia, Raj, *Tensions in Stakeholder Theory*, Business & Society, 59(2): 213-231.

²⁰ Bondy, Krista & Charles, Aurelie, *Mitigating Stakeholder Marginalisation with the Relational Self*, Journal of Business Ethics, 165: 67-82, 2020.

²¹ Thomas, Pete, *Stakeholders and Strategic Management: The Misappropriation of Discourse*, 2011.

miljömässig och social hållbarhet, både globalt och i Sverige. De negativa konsekvenserna sträcker sig från omfattande klimat- och miljöpåverkan till samhällseliga risker såsom korruption, väpnade konflikter och påverkan på lokalsamhällen.

Forskning visar att världens militärapparat och dess vapenproduktion står för uppskattningsvis 5,5 % av de globala växthusgasutsläppen, detta exkluderar dessutom utsläpp orsakade av pågående krig.²² En nyligen publicerad studie varnar för att stigande globala militärutgifter påtagligt ökar koldioxidintensiteten (utsläpp per BNP-enhet) och därigenom riskerar att omöjliggöra uppfyllandet av 1,5°C- och 2°C-målen i Parisavtalet.²³ Utöver koldioxidutsläppen medför vapenproduktion och militära övningar även omfattande resursförbrukning och lokal miljöförstöring.²⁴ Tillverkning och underhåll av vapensystem är energi- och materialintensiva processer, och på militära övningsfält och baser förekommer förorening av mark och vatten genom tungmetaller, bränslerester, lösningsmedel och explosivämnen.²⁵ Hantering och nedbrytning av sprängämnet trotyl (TNT) har till exempel orsakat långvariga gifter i jord och grundvatten, TNT är mycket toxiskt och bryts ned ytterst långsamt, vilket lett till att många områden i Europa och Nordamerika fortfarande är förorenade sedan andra världskriget.²⁶

Byrne argumenterar exempelvis för att vapenföretags produkter medför *negativa externaliteter* för människor och planeten, och att deras lönsamhet bygger på omoraliska statliga prioriteringar som industrin själv påverkar och kontrollerar.²⁷

Trots den senaste tidens ökade fokus på hållbarhet i näringslivet är just vapenindustrins roll i hållbarhetsdiskursen begränsat utforskad. En undersökning publicerad 2021 av Nimmo & Manjusak där de analyserar branschens miljörapportering visar att flera stora vapentillverkare publicerar glansiga

²² Parkinson, Stuart, et al., *Estimating the Military's Global Greenhouse Gas Emissions*, Conflict and Environment Observatory, 2022. https://ceobs.org/wp-content/uploads/2022/11/SGRCEOBS-Estimating_Global_Military_GHG_Emissions_Nov22_rev.pdf

²³ Dong, Wenjie, et al., *Rising Military Spending Jeopardizes Climate Targets*, Nature Communications, 2025.

²⁴ Brunet, Pere, et al., *CLIMATE CRISIS, ARMED FORCES AND ENVIRONMENTAL PEACE*, 2021. https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/11/informe49_ClimateCrisisArmedForcesEnvironmentalPeace_ENG.pdf#:~:text=of%20toxic%20environmental%20damage,plants%20and%20microorganisms%20and%20it
https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/11/informe49_ClimateCrisisArmedForcesEnvironmentalPeace_ENG.pdf#:~:text=of%20toxic%20environmental%20damage,plants%20and%20microorganisms%20and%20it

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Byrne, Edmund, F., *Assessing Arms Makers' Corporate Social Responsibility*, Journal of Business Ethics, 74: 201–217, 2007.

hållbarhetsrapporter och deltar i klimatinitiativ, något som kan framstå som paradoxalt.²⁸

Finns det en diskrepans mellan retoriken om hållbar utveckling och rapporteringen om vapenföretag i affärsmedier? I litteraturen om kontroversiella industrisektorer och CSR råder en konsensus bland akademiker och utövare att forskningen fortfarande befinner sig i ett tidigt skede:

Vi har bara börjat förstå hur organisationer i kontroversiella sektorer skaffar (eller smyger till sig) legitimitet genom CSR... forskningsluckor kvarstår.²⁹

En sådan lucka är just hur investeringar och hållbarhetsargumenten kring vapenindustrin och förmedlas och formas i medierna, vilket denna uppsats avser att fylla.

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med uppsatsen är att genom en kritisk diskursanalys undersöka hur svensk affärspress – mer specifikt Dagens Industri – gestaltar och normaliserar diskurser kring investeringar i försvarsindustrin. Uppsatsen ämnar analysera hur dessa diskurser förhåller sig till hållbar utvecklingens tre dimensioner (ekologisk, social och ekonomisk), med särskilt fokus på intressentteori som teoretisk ram. Studien syftar också till att synliggöra vilka aktörer som gynnas respektive marginaliseras i den dominerande diskursen, samt hur språkliga och ideologiska praktiker används för att legitimera en potentiellt kontroversiell omfördelning av resurser. För att uppfylla syftet kommer följande forskningsfrågor att besvaras:

- Hur konstrueras och legitimeras diskurser om militär upprustning i svenska affärsmedier?
- Hur relaterar dessa diskurser till mål och principer för hållbar utveckling?

²⁸ Nimmo, Leonie & Manjusak, Hana, *Environmental CSR reporting by the arms industry*, Conflict and Environment Observatory, 2021. <https://ceobs.org/environmental-csr-reporting-by-the-arms-industry/>

²⁹ Lindgren, Adam, et al., *Guest Editorial: Corporate Social Responsibility in Controversial Industry Sectors*, Journal of Business Ethics, 110(4): 393–395, 2012.

1.4 Hållbarhetsmålen

Här presenteras FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling i Agenda 2030

Tabell 1. FN:s globala hållbarhetsmål.³⁰

Mål	Beskrivning	Nyckelområden
1. Ingen fattigdom	Utröta all form av fattigdom överallt.	Ekonomisk trygghet, Socialt skydd, Resurstillgång
2. Ingen hunger	Stoppa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition.	Livsmedel, Jordbruk, Näring
3. God hälsa och välbefinnande	Säkerställ hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.	Sjukvård, Folkhälsa, Välmående
4. God utbildning för alla	Säkerställ inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet.	Utbildning, Livslångt lärande, Jämställdhet
5. Jämställdhet	Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.	Könsjämlighet, Diskriminering, Rättigheter
6. Rent vatten och sanitet	Säkerställ tillgång till och hållbar hantering av vatten och sanitet för alla.	Vattenförsörjning, Sanitet, Hygien
7. Hållbar energi för alla	Säkerställ tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig och hållbar energi.	Förnybar energi, Tillgänglighet, Effektivitet
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Främja inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt samt full och produktiv sysselsättning.	Sysselsättning, Tillväxt, Arbetsrätt
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Bygg motståndskraftig infrastruktur och främja innovation.	Industri, Teknologi, Transport
10. Minskad ojämlikhet	Minska ojämlikhet inom och mellan länder.	Inkomstskillnader, Migration, Social integration
11. Hållbara städer och samhällen	Gör städer och bosättningar inkluderande, säkra och hållbara.	Urbanisering, Bostäder, Klimatanpassning
12. Hållbar konsumtion och produktion	Säkerställ hållbara konsumtions- och produktionsmönster.	Resursanvändning, Avfall, Cirkulär ekonomi
13. Bekämpa klimatförändringar	Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringar och dess konsekvenser.	Klimatanpassning, Utsläppsminskning, Internationellt samarbete

³⁰ FN:s globala hållbarhetsmål (2015), *The Sustainable Development Agenda*. [2025-06-08]
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

14. Hav och marina resurser	Bevara och nyttja haven och marina resurser hållbart.	Marin ekologi, Fiske, Föreningar
15. Ekosystem och biologisk mångfald	Skydda, återställa och främja hållbart bruk av ekosystem.	Skogar, Artrikedom, Markanvändning
16. Fredliga och inkluderande samhällen	Främja fredliga och inkluderande samhällen och tillgång till rättvisa.	Rättvisa, Styrning, Institutioner
17. Genomförande och globalt partnerskap	Stärka genomförandemedlen och revitalisera det globala partnerskapet.	Internationellt samarbete, Finansiering, Kapacitetsuppbyggnad

2. Teori

2.1 Intressentteori – hur intressenter bildar en industri

För att förankra studien i företagsekonomisk teori används intressentteori, ursprungligen formulerad av R. Edward Freeman 1984. Teorin bygger på antagandet att organisationer inte verkar i ett vakuum, utan är beroende av och påverkar ett nätverk av intressenter – det vill säga individer eller grupper som påverkas av, eller kan påverka, organisationens verksamhet.³¹ Till skillnad från den traditionella aktieägarcentrerade modellen betonar intressentteorin vikten av att beakta flera olika aktörers intressen i beslutsfattande och strategisk planering.³²

Trots teorins popularitet och breda tillämpning finns ett flertal kritiska diskussioner kring dess användning och dess praktiska konsekvenser. Parent och Deephouse har exempelvis genom empiriska studier illustrerat hur chefer ofta uppfattar intressenternas betydelse baserat på deras makt snarare än deras legitimitet eller brådska, vilket leder till att redan starka intressenter fortsätter att dominera beslutsfattandet medan svagare grupper marginaliseras.³³ Jensen & Sandström samt Kujala et al. argumenterar vidare för att detta fokus på makt och ekonomisk nytta kan resultera i en snedfördelning av resurser och legitimitet i samhället, vilket underminerar intressentteorins potential att bidra till verklig hållbar utveckling.³⁴

I denna uppsats är intressentteorin relevant för att synliggöra maktförhållanden och prioriteringar mellan olika aktörer i diskursen om försvarsinvesteringar och upprustning. Teorin illustrerar vilka aktörer (intressenter) som tillsammans utgör en industri - exempelvis staten, kunder, leverantörer, journalister och samhället i stort – och relationerna mellan de olika aktörerna. Genom att kombinera teorin med kritisk diskursanalys möjliggörs en analys av vilka intressenters röster som får utrymme i medierapporteringen, vilka som osynliggörs eller marginaliseras, och hur olika intressenters mål, exempelvis ekonomisk vinst, nationell säkerhet, klimatansvar eller social trygghet, ställs mot varandra.

Vidare ger teorin ett verktyg för att problematisera företags och staters hållbarhetskommunikation, särskilt när begrepp som "säkerhet", "tillväxt" och "försvar" knyts till hållbar utveckling i diskurserna. Genom att identifiera och jämföra intressenter såsom politiker, försvarsindustri, civilsamhälle, framtida

³¹ Freeman, Edward, R., *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Pitman, 1984.

³² Freeman, Edward, R., & McVea, John, F., *A Stakeholders Approach to Strategic Management*, SSRN Electronic Journal, 2001.

³³ Parent, Milena & Deephouse, David, L., *A Case Study of Stakeholder Identification and Prioritization by Managers*, Journal of Business Ethics 75(1): 1-23, 2007.

³⁴ Jensen, Tommy & Sandström, Johan, *Stakeholder Theory and Globalization: The Challenges of Power and Responsibility*, Organization Studies, 32(4): 473-488, 2011. Samt Kujala, Johanna, et al., *Stakeholder Engagement: Past, Present, and Future*, Business & Society, 61(5): 1136-1196, 2022.

generationer och miljön, kan uppsatsen bidra till en mer nyanserad förståelse av hur olika intressen ges tolkningsföreträde i den offentliga diskussionen kring försvarspolitikens ekonomiska och etiska implikationer.

Intressentteorin fungerar därmed som en teoretisk lins genom vilken diskursens fördelning av makt och legitimitet kan analyseras, och den förankrar studiens hållbarhetsperspektiv i en företagsekonomisk kontext.

2.2 Kritisk diskursanalys – hur diskurser inom en industri konstrueras

Faircloughs CDA bygger på en förståelse av språk som en social praktik, det vill säga ett redskap genom vilket samhällets normer, värden och maktrelationer reproduceras och utmanas. Inom denna ansats betraktas språkliga uttryck inte som neutrala eller oskyldiga, utan som del av bredare ideologiska och institutionella system. I detta avseende är CDA ”kritisk” då den strävar efter att synliggöra språkets roll i att upprätthålla samhälleliga strukturer, inklusive sådana som bygger på ojämlika maktrelationer, med målet att bidra till social förändring i riktning mot mer jämlik kommunikation och ett mer rättvist samhälle.³⁵

Faircloughs modell omfattar tre analysnivåer:

Textnivå (beskrivning): Här granskas språkets formella egenskaper såsom ordförråd, grammatiska strukturer, metaforer, modalitet och nominaliseringar.³⁶ Fokus ligger på hur försvarsindustrin representeras språkligt – till exempel som ”framtidsinvestering”, ”tillväxtmotor” eller ”nödvändig trygghet”.

Diskursiv praktik (tolkning): Denna nivå rör hur texterna produceras, distribueras och konsumeras, samt vilka andra texter och diskurser de knyter an till (intertextualitet).³⁷ Här analyseras hur språkliga resurser återanvänds och hur vissa tolkningar – exempelvis att försvarsindustrin är förenlig med hållbar utveckling – görs mer självklara eller trovärdiga än andra.

Social praktik (förklaring): På denna nivå placeras diskurserna i sin bredare samhälleliga och ideologiska kontext. Det handlar om att synliggöra hur diskurserna förhåller sig till makt, institutionella intressen och dominerande samhällsnormer.³⁸ Exempelvis marknadsekonomisk rationalitet, geopolitisk osäkerhet eller ESG-standarder. Med stöd i intressentteori analyseras vilka aktörer som ges tolkningsföreträde i diskursen – exempelvis försvarsbolag, politiska beslutsfattare eller investerare – och vilka som osynliggörs, exempelvis

³⁵ Jørgensen, Marianne, & Phillips, Louise, *Discourse analysis as theory and method*, Sage Publications, London, 2002.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

civilsamhällesorganisationer, framtida generationer eller representanter för klimatrörelsen.³⁹

2.3 Teoretisk syntes – ett ramverk för att utforska intressenter och diskurserna de konstruerar

Centralt inom intressentteori är att aktörers inflytande inte bara avgörs av formell makt utan av deras legitimitet, brådska och möjlighet till påverkan, vilket gör teorin särskilt användbar för att analysera diskurser där vissa röster dominerar medan andra marginaliseras.⁴⁰ I denna studie används modellen främst för att identifiera hur olika grupper konstrueras i texten; som berättigade, tystade, hotfulla eller trovärdiga. I linje med CDA:s grundläggande strävan om reflexivitet och emancipation betraktas analysen inte som en neutral avläsning, utan som ett bidrag till att synliggöra och ifrågasätta naturliggöranden av maktordningar, såväl språkligt som institutionellt.

Denna tredimensionella modell gör det möjligt att inte enbart beskriva vad som sägs, utan också att kritiskt granska hur det sägs, i vilket sammanhang och med vilka konsekvenser för samhällsdebatten och framtida styrning. Kombinationen av CDA och intressentteori erbjuder därmed ett analytiskt ramverk som kan belysa hur språket både speglar och formar maktförhållanden inom ramen för hållbar utveckling.

2.3.1 Ramverket i relation till hållbar utveckling och Agenda 2030

Intressentteorin erbjuder även ett analytiskt ramverk för att förstå hur hållbar utveckling kan integreras i strategiska beslut inom både offentlig politik och näringsliv. I linje med Agenda 2030:s tre dimensioner – ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet – uppmanas aktörer att beakta bredare samhällsintressen och långsiktiga konsekvenser av sina beslut. Intressentteorin blir här ett verktyg för att kartlägga vilka aktörer som erkänns som legitima intressenter i försvarsdiskursen, och huruvida intressen som rör klimatpåverkan, social rättvisa eller framtida generationers säkerhet får genomslag.

Genom att applicera teorin på det empiriska materialet blir det möjligt att undersöka hur vissa intressen – exempelvis försvarsindustrins eller statens säkerhetsprioriteringar – ges företräde framför andra, såsom civilsamhällets krav på transparens eller miljörörelsens oro för försvarsindustrins klimatpåverkan. På

³⁹ Mitchell, Ronald, K., et al., *Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts*, The Academy of Management Review, 1997, 22(4): 853–886. Samt Minoja, Mario, *Stakeholder Management Theory, Firm Strategy, and Ambidexterity*, Journal of Business Ethics, 2012, 109(1): 67–82.

⁴⁰ Mitchell, Ronald, K., et al., *Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts*, The Academy of Management Review, 1997, 22(4): 853–886.

så vis kopplas företags och myndigheters agerande till ett bredare hållbarhetsansvar, i linje med de globala målen, särskilt mål 16 (fredliga och inkluderande samhällen), mål 13 (bekämpa klimatförändringar) och mål 12 (hållbar konsumtion och produktion).

3. Metod

Denna uppsats är en kvalitativ fallstudie som undersöker hur vapenindustrin och militär upprustning i Europa gestaltas i svensk affärsmedia. Undersökningen bygger på en textanalys av 25 artiklar publicerade i Dagens Industri under året 2025, med fokus på hur försvarsindustrins roll kopplas till begreppet hållbar utveckling.

Analysen har genomförts i tre steg med stöd av tre metodologiska verktyg; Faircloughs kritiska diskursanalys (CDA), intressentteorin samt hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Dessa ramverk har tillsammans möjliggjort en djupgående granskning av hur språkbruket i affärsmedia reproducerar vissa intressen, normaliserar specifika tolkningar av hållbarhet och osynliggör andra perspektiv.

3.1 Forskningsdesign

Denna studie utgår från kritisk diskursanalys (CDA) enligt Norman Faircloughs tredimensionella modell (1989; 1992; 1995),⁴¹ i syfte att analysera hur svensk affärspress – i detta fall Dagens Industri – gestaltar och legitimerar diskurser kring investeringar i försvarsindustrin. Analysen syftar även till att belysa hur dessa diskurser relaterar till den hållbar utvecklingens tre dimensioner (ekologisk, social och ekonomisk) samt att identifiera vilka intressenter som synliggörs respektive marginaliseras i den dominerande diskursordningen. För detta används intressentteorin som ett teoretiskt ramverk, där olika aktörers positioner, resurser och röst ges analytiskt utrymme.⁴²

CDA är en kritisk ansats som syftar till att granska sambandet mellan språk, makt och sociala praktiker. Därför är Faircloughs modell särskilt lämpad för att analysera hur texter både reproducerar och formar sociala och politiska verkligheter.⁴³

3.2 Urvalet

Det empiriska material som analyseras i denna uppsats består av 25 nyhetsartiklar, analyser och debattartiklar publicerade i Dagens Industri under perioden 4 mars

⁴¹ Fairclough, Norman, *Language and Power*, Longman, London, 1989. Fairclough, Norman, *Discourse and Social Change*, Polity Press, Cambridge, 1992. Samt Norman, Fairclough, *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*, Longman, London & New York, 1995.

⁴² Freeman, Edward, R., *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Pitman, 1984. Mitchell, Ronald, K., et la., *Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts*, *The Academy of Management Review*, 1997, 22(4): 853–886. Samt Minoja, Mario, *Stakeholder Management Theory, Firm Strategy, and Ambidexterity*, *Journal of Business Ethics*, 2012, 109(1): 67–82.

⁴³ Fairclough, Norman, *Discourse and Social Change*, Polity Press, Cambridge, 1992. Samt Wodak, Ruth & Meyer, Michael (red.), *Methods of Critical Discourse Studies*, upplaga 3, Sage, Los Angeles, 2016.

till 22 maj 2025. Denna tidsram valdes för att säkerställa att materialet speglar aktuella händelser och diskussioner kring vapenindustrin och hållbar utveckling under våren 2025. Dagens Industri grundades 1976 och är idag Nordens största affärstidning med över 600 000 unika digitala besökare per vecka och cirka 300 000 läsare av papperstidningen.⁴⁴ Tidningen beskrivs som obunden borgerlig i sin politiska profil.⁴⁵ Valet att fokusera på Dagens Industri motiveras av att diskurser kring vapenindustrin regelbundet uppmärksammas i dess publiceringar, samt att tidningen har en omfattande räckvidd. Detta ansågs viktigt för att fånga en samtida och brett spridd förståelse av den militära upprustningen i Sverige.

Urvalsprocessen av det empiriska materialet genomfördes genom att söka i tidningens digitala arkiv med hjälp av sökorden "Försvarsmakten" och "militär upprustning". De artiklar som genererades genom sökningen granskades därefter med avseende på relevans; huruvida de fokuserade på politiska uttalanden om militär upprustning, investeringar i vapenindustrin eller liknande teman. Sammanlagt identifierades 25 artiklar som relevanta för studiens syfte.

Dagens Industri har sedan 1983 varit en central arena för svensk ekonomijournalistik, som främst fokuserat sig på företag och börs.⁴⁶ Tidningens målgrupp är personer med hög utbildning och inkomst som besitter ett intresse för ekonomi.⁴⁷ Valet att samla in och analysera empiri från publikationer i Dagens Industri baserades på tidningens målgrupp. Europas militära upprustning är resurskrävande och kräver ofta såväl offentlig som privat finansiering genom ökade statliga anslag och privata investeringar, exempelvis fond- och aktiehandel.

3.3 Kodning och analys

Kodnings- och analysprocessen i denna uppsats har inspirerats av Saldaña samt Linneberg och Korsgaards och metodologiska riktlinjer för tematisk analys i kvalitativa studier.⁴⁸ Arbetet har präglats av en kritisk realistisk ansats där språket förstås som både konstituerande och representerande av sociala praktiker – i linje med Faircloughs kritiska diskursanalys (CDA). Samtidigt har processen varit abduktiv snarare än strikt induktiv eller deduktiv, vilket inneburit en växelverkan mellan teori och empiri där initiala teman gradvis har justerats i takt med analysens fördjupning. Analysprocessen bestod av följande steg:

⁴⁴ Dagens Industri, "Om oss", 21 augusti 2020. [2025-05-20] <https://www.di.se/nyheter/om-oss/>

⁴⁵ Johansson, Peter, "Ledare: Busch Thor gör SD till ett borgerligt parti", *Omni*, 2 september 2016. [2025-05-20] <https://omni.se/ledare-busch-thor-gor-sd-till-ett-borgerligt-parti/a/emGda>

⁴⁶ Dagens Industri, "Om oss", 21 augusti 2020. [2025-05-20] <https://www.di.se/nyheter/om-oss/>

⁴⁷ Ocast, *Målgrupp Dagens Industri*, u.å. [2025-05-20] <https://ocast.com/se/dagens-industri/audiences/dagens-industri>

⁴⁸ Saldaña, Johnny, *The Coding Manual for Qualitative Researchers*, Sage Publications, Thousand Oaks, 2015. Samt Linneberg, Mai & Korsgaard, Steffen, *Coding Qualitative Data: a Synthesis Guiding the Novice*, Qualitative Research Journal, 2019.

Första steget innebar en noggrann genomläsning av samtliga 25 artiklar från Dagens Industri som utgjorde empirin. Artiklarna rörde vapenindustrin, försvarsrelaterade investeringar och upprustning i Europa under perioden mars–maj 2025. Syftet med detta inledande skede var att få en känsla för innehållet och identifiera återkommande begrepp, uttryck och narrativ.

Därefter följde en öppen kodning där relevanta textpassager markerades och kodades manuellt i ett dokument. Koderna baserades på både semantiska uttryck (exempelvis “samhällstrygghet”, “tillväxtmotor”) och latenta mönster (exempelvis normalisering av militarisering, legitimering via hållbarhetsretorik).

De initiala koderna klustrades därefter i bredare teman med stöd i Faircloughs tredimensionella CDA-modell i enlighet med Linneberg och Korsgaard hanterades tematisk analys som en dynamisk process där temana inte betraktades som “fynd” utan som analytiska konstruktioner, skapade genom forskarens tolkning i dialog med teori.⁴⁹ Två diskurser utkristalliserades ur materialet:

- (1) Säkerhet och social hållbarhet
- (2) Militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet

Diskurserna valdes ut för sin frekvens, språkliga framträdande, och deras förmåga att förklara hur affärsmedia ramar in försvarsindustrin i relation till hållbar utveckling.

Sedan relaterades de två diskurserna till teorierna i uppsatsen. CDA tillämpades för att analysera språkbruket i texterna, inklusive ordval, metaforer och modalitet. Intressentteorin användes för att identifiera vilka aktörer som ges tolkningsföreträde i diskursen och vilka som osynliggörs – exempelvis stat och försvarsindustri som legitima röster, medan civilsamhället, framtida generationer och miljön marginaliseras. Hållbarhetsmålen i Agenda 2030 användes som normativ referenspunkt för att analysera hur begreppet hållbar utveckling approprieras eller urholkas i texterna.

I den avslutande fasen integrerades de teoretiska tolkningarna med de empiriska fynden för att syntetisera hur affärsmedias diskurser konstruerar legitimitet kring en annars kontroversiell industri. Här beaktades även Linneberg och Korsgaards varning om att teman aldrig är objektiva “fakta” utan ska förstås som forskarens meningsskapande resultat av ett reflexivt analysarbete.⁵⁰

Väsentligen är kodning, inom kvalitativ forskning, ett verktyg för forskaren att identifiera och extrahera relevant information i sin insamlade empiri och

⁴⁹ Linneberg, Mai & Korsgaard, Steffen, *Coding Qualitative Data: a Synthesis Guiding the Novice*, Qualitative Research Journal, 2019.

⁵⁰ Ibid.

tematisera dessa med koder.⁵¹ En kod definieras som ett ord, en kort fras eller mening som på ett symboliskt sätt tilldelar en sammanfattande, framträdande, kärnfull och/eller uttrycksfull egenskap åt en del av språkbaserat eller visuellt material. Att söka efter teman är en central del av kvalitativ forskning, och spelar en särskilt viktig roll i kritisk diskursanalys.⁵²

Tematisk analys är en populär kvalitativ forskningsmetod som används för att förstå och tolka meningar i data, och spelar en särskilt viktig roll i kritisk diskursanalys.⁵³

I sökandet efter teman rekommenderar Ryan och Bernard att man är uppmärksam efter bland annat upprepningar, lingvistiska kopplingar och saknade data.⁵⁴ En upprepning behöver emellertid uppfylla kriteriet av att vara av intresse för studiens forskningsfrågor eller forskningsfokus för att kunna ses som ett tema.⁵⁵ I arbetet med att identifiera diskurser i det empiriska materialet har frekvens och utbredning varit vägledande faktorer. Det handlar dels om hur ofta ett visst innehåll återkommer, dels om hur stor del av materialet som kan kopplas till samma betydelsebärande mönster. Det är dock viktigt att betona att det inte finns någon entydig regel för hur sådan förekomst ska mätas, det centrala är att forskaren förhåller sig transparent och konsekvent till de bedömningar som görs.⁵⁶

3.4 Kritisk diskussion

Att använda CDA som metod i denna uppsats möjliggör en djupgående analys av språkets roll i att forma, reproducera och legitimera idéer om försvarsindustrin och dess koppling till hållbar utveckling. CDA:s styrka ligger i dess kapacitet att kombinera textnära granskning med en analys av bredare samhällsliga maktstrukturer. Det gör metoden särskilt lämplig för att undersöka hur dominerande diskurser i exempelvis affärspress påverkar intressenters möjligheter att höras och påverka.

En central fördel med Faircloughs tredimensionella modell är dess integrerade analysnivåer: text, diskursiv praktik och social praktik. Detta ger en analytisk struktur som tillåter forskaren att koppla samman språkliga uttryck med tidskriftens produktionsvillkor och bredare ideologiska och institutionella kontexter. Denna flerdimensionalitet skapar ett metodologiskt djup som möjliggör

⁵¹ Saldaña, Johnny, *The Coding Manual for Qualitative Researchers*, Sage Publications, Thousand Oaks, 2015.

⁵² Bryman, Alan, Bell, Emma & Harley, Bill, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Upplaga 4, Liber, Stockholm, 2024.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ryan, Gery, W., & Bernard, Russel, H., *Techniques to Identify Themes*. Field Methods, Sage Publications, 2003, 15: 85–109.

⁵⁵ Bryman, Alan, Bell, Emma & Harley, Bill, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Upplaga 4, Liber, Stockholm, 2024.

⁵⁶ Braun, Virginia & Clarke Victoria, *Using Thematic Analysis in Psychology*, Qualitative Research in Psychology, 2006.

en kritisk förståelse av språkets funktion i komplexa samhällsfrågor, såsom militär upprustning och dess legitimering.

Trots dessa styrkor finns metodologiska utmaningar. En återkommande kritik mot diskursanalys är att den riskerar att försumma det materiella och institutionella bortom språkets domän. Kritiker menar att diskursanalytiska perspektiv ibland ger ett alltför textcentrerat synsätt, där sociala strukturer och materiella realiteter som ekonomiska incitament, teknologisk infrastruktur eller geopolitisk maktbalans, hamnar i skymundan. Fairclough själv har bemött denna invändning genom att förespråka ett förhållningssätt som förenar diskursanalys med kritisk realism, där diskurser ses som en del av, men inte identiska med, de sociala praktiker som formar organisationer och samhällen.⁵⁷

Vidare kan begreppet "diskurs" i sig uppfattas som vagt och tolkningsbart. Olika forskare använder begreppet på olika sätt, vilket ibland leder till otydlighet i forskningsdesignen. Som Alvesson och Kärreman påpekar kan diskursanalysen bli analytiskt urvattnad om begreppet används för brett, då det riskerar att betyda "allt och inget".⁵⁸ För att undvika detta krävs att forskaren är noggrann med att definiera vilken typ av diskursanalytiskt förhållningssätt som tillämpas, samt vilka teorier och antaganden som ligger till grund.⁵⁹

En annan aspekt är risken för att det icke-diskursiva, exempelvis kroppsliga erfarenheter, tyst kunskap eller materiella villkor, marginaliseras.⁶⁰ I denna studie har detta delvis hanterats genom att integrera intressentteorin, som kompletterar CDA genom att synliggöra aktörers inflytande, resurser och maktpositioner bortom det språkliga.

Slutligen finns en växande metodologisk tendens att kombinera CDA med andra kvalitativa analysverktyg, såsom narrativ analys eller grundad teori.⁶¹ Dessa integrativa ansatser kan ge ytterligare analytisk skärpa genom att möjliggöra en närläsning av exempelvis aktörers berättelser, kategoriarbete eller sekvenser av maktutövning i text. Att CDA är en öppen och flexibelt användbar metod är en styrka – men det kräver också metodologisk reflektion och transparens för att undvika begreppsförvirring.

Sammantaget är CDA en kraftfull metod för att analysera språkets roll i sociala och organisatoriska processer, men den bör användas med teoretisk medvetenhet och kompletteras med andra analytiska perspektiv där så är motiverat.

⁵⁷ Fairclough, Norman, *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*, Longman, London, 1995.

⁵⁸ Alvesson, Mats & Kärreman, Dan, *Varieties of Discourse: On the Study of Organization through Discourse Analysis*, Human Relations, 53(9): 1125-1149, 2000.

⁵⁹ Bryman, Alan, Bell, Emma & Harley, Bill, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Upplaga 4, Liber, Stockholm, 2024.

⁶⁰ Alvesson, Mats & Kärreman, Dan, *Generating Research Questions through Problematization*. Academy of Management Review, 36(2): 247-271, 2011.

⁶¹ Bryman, Alan, Bell, Emma & Harley, Bill, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Upplaga 4, Liber, Stockholm, 2024.

4. Resultat

Tabell 2. Resultat

Diskurs	Innebörd	Nyckelteman	Representerade hållbarhetsmål	Illustrativa citat
1. Säkerhet och social hållbarhet	En diskurs om behovet av militär upprustning för att skydda civila liv, demokratin och den sociala stabiliteten i en osäker omvärld.	säkerhet, hotbild, nationell sammanhållning, försvarsförmåga	#3, #10, #16	”Vi kommer aldrig att ingå i en rysk intressesfär” – Ulf Kristersson ”Det är en existentiell fråga” - Elisabeth Svantesson
2. Militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet	En diskurs om hur investeringar i försvarsindustrin legitimeras genom ekonomiska argument, särskilt BNP-tillväxt, sysselsättning och industripolitik.	BNP, jobbskapande, tillväxt, multiplikatoreffekt, militärindustri	#8, #9, #12	”500 nya jobb i månaden i svensk försvarsindustri” ”Försvarsinvesteringar ger rätt stora effekter på BNP” – Andreas Wallström

4.1.1 Diskurs 1: Säkerhet och social hållbarhet

Den första diskursen som identifierades var en säkerhetsdiskurs kopplad till social hållbarhet.

I denna diskurs diskuteras vapenindustrin och försvarsuppbyggnaden i relation till befolkningens trygghet och Europas självständighet. Säkerhet framställs som en förutsättning för att kunna upprätthålla ett stabilt och demokratiskt samhälle, där sociala strukturer inte hotas av yttre militära aktörer. Politiska aktörer, som Sveriges nuvarande statsminister, betonar vikten av att Sverige och Europa stärker sin försvarsförmåga i ljuset av ett osäkert geopolitiskt läge. Här positioneras försvaret som en "existentiell fråga"⁶², och det råder en bred politisk enighet kring att upprustning är nödvändig. Samtidigt förekommer inslag av oro från vissa intressenter, där opinionen efterfrågar ett bredare totalförsvar, inklusive satsningar på infrastruktur och sjukvård. Diskursen länkar således samman militära

⁶² Öhrn, Linda, ”Finansministern slår tillbaka: Existentiell fråga“, *Dagens Industri*, 14 maj 2025. [2025-06-06] <https://www.di.se/nyheter/finansministern-slar-tillbaka-existentiell-fraga/>

investeringar med samhällsskydd och framställer försvar dels ett gemensamt ansvar, dels en garant för social hållbarhet.

diskursen karaktäriseras av en tydlig betoning av säkerhet som en avgörande faktor för samhällets välmående. Investeringar i försvaret framställs i affärsmedierna som nödvändiga, legitima och helt avgörande för social hållbarhet. Det råder en dominerande föreställning att stabilitet och trygghet endast kan säkerställas genom militär styrka. Genom språkbruk som "trygghet", "nödvändiga satsningar" och "ekosystem" normaliseras försvarsindustrin som en integrerad del av samhällets struktur.

Hela ekosystemet – det vill säga många underleverantörer, komponent- och delsystemsleverantörer – får också en betydande tillväxt.⁶³

- Robert Limmergård, generalsekreterare på branschorganisationen Säkerhets- och försvarsföretagen, SOFF.

Sådana uttryck bidrar till att skapa en bild av att försvarsindustrin är något naturligt, organiskt och oproblemiskt i samhället. Säkerhetsdiskursen förstärks ytterligare i citat som:

I längden kan inte Europa räkna med att det framför allt är USA och amerikanska skattebetalare som försvarar Europa. Vi måste kunna försvara oss själva i högre grad.⁶⁴

– Ulf Kristersson, Sveriges nuvarande statsminister.

Den sociala hållbarheten kopplas här explicit till en militär trygghetslogik där militär kapacitet likställs med medborgarnas trygghet och välbefinnande. Det blir även tydligt att denna diskurs i princip inte öppnar för kritiska röster eller alternativa säkerhetsperspektiv. I stället reproduceras en konsensus där militära satsningar ses som självklart positiva och nödvändiga för ett hållbart samhälle.

4.1.2 Diskurs 2: Militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet

Den andra diskursen som identifierades var en diskurs om militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet.

Begreppet militär keynesianism hänvisar till idén att statliga militära satsningar kan fungera som ekonomisk stimulans – att militär finansiering driver efterfrågan och tillväxt likt en keynesiansk finanspolitisk åtgärd.⁶⁵ I denna diskurs framställs vapenindustrin som en ekonomisk motor med potential att stimulera tillväxt, skapa arbetstillfällen och stärka industriell kapacitet. Argumentationen präglas av

⁶³ Dagens Industri, "500 nya jobb i månaden för svensk försvarsindustri", 21 maj 2025. [2025-06-06] <https://www.di.se/live/500-nya-jobb-i-manaden-i-svensk-forsvarsindustri/>

⁶⁴ Dagens Industri, "Statsministern om säkerhetsläget: Öka svenska försvarsförmågan", 7 mars 2025. [2025-06-06] <https://www.di.se/live/statsministern-om-sakerhetslaget-oka-svenska-forsvarsformagan/>

⁶⁵ Custers, P, *Military keynesianism today: an innovative discourse*, Race & Class, 51(4): 79-94, 2010.

ett tydligt nationalekonomiskt ramverk där försvarsinvesteringar legitimeras genom deras multiplikatoreffekter och bidrag till BNP. Aktörer som ekonomer, bankanalytiker och näringslivsföreträdare argumenterar för att ökade försvarsbudgetar är en nödvändig injektion i ekonomin, särskilt i en tid präglad av inflation och lågkonjunktur. Det görs därtill en åtskillnad mellan olika typer av offentliga utgifter, där militära investeringar ses som mer produktiva än exempelvis hushållsstöd, då de i högre grad återcirkuleras i ekonomin. Samtidigt finns det även en underliggande geopolitisk dimension i denna diskurs, där självförsörjning och regional industriproduktion lyfts som ett sätt att minska beroendet av externa aktörer, särskilt USA. Diskursen knyter således försvarspolitik till ekonomisk strategi och industriell utveckling, vilket placerar den inom ramen för ekonomisk hållbarhet.

Resultaten visar att de två identifierade diskurserna legitimerar försvarsindustrin och militär upprustning på olika, men kompletterande sätt. Den sociala och säkerhetsrelaterade diskursen legitimerar satsningarna genom att hänvisa till behovet av säkerhet och social stabilitet, medan den ekonomiska diskursen betonar ekonomiska vinster som jobbskapande, tillväxt och ökad konkurrenskraft. Gemensamt för båda är att de nästan uteslutande ger utrymme åt positiva konsekvenser och framställningar av försvarsindustrin, medan negativa aspekter eller hållbarhetsdimensioner som ekologisk hållbarhet marginaliseras eller helt utelämnas.

Det empiriska materialet ger således en tydlig bild av hur Dagens Industri skapar en förenklad och ensidig förståelse av hållbar utveckling i relation till försvarsindustrin. Alternativa perspektiv, såsom kritiska röster från miljöorganisationer, fredsrelser eller hållbarhetsforskare, saknas helt, vilket gör att diskurserna riskerar att framstå som okontroversiella och oproblematiska för läsarna.

5. Diskussion

I denna diskussion tillämpas CDA enligt Faircloughs tredimensionella modell för att analysera två identifierade diskurser i affärsmedia kring investeringar i försvarsindustrin. Faircloughs modell analyserar diskurser i tre steg – text, diskursiv praktik och social praktik – vilket kopplar samman textens mikronivå (språkets detaljer) med diskursens bredare sociala kontext.⁶⁶

De två diskurser som identifierats är (1) “Säkerhet och social hållbarhet” samt (2) “Militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet”. Var och en diskuteras nedan på textnivå (beskrivning), som diskursiv praktik (tolkning) och som social praktik (förklaring). Syftet är att kritiskt belysa hur språket i affärsmedia bidrar till att forma samhällelig legitimitet kring investeringar i försvarsindustrin och hur detta språkbruk relaterar till hållbar utvecklings tre dimensioner (social, ekonomisk och ekologisk). Analysen stöds av relevant litteratur om CDA och intressentteori.

5.1 Diskurs: “Säkerhet och social hållbarhet”

5.1.1 Textnivå (beskrivning)

På textnivån framträder diskursen “säkerhet och social hållbarhet” genom språkval som ramar in försvarsindustrin som en garant för samhällets trygghet och välbefinnande. Artiklarna använder ofta ordval och metaforer som konnoterar stabilitet och omsorg om det allmänna bästa. Till exempel beskrivs försvarssektorns nätverk av underleverantörer som ett “ekosystem”, en metafor som antyder en naturlig och balanserad ordning där alla delar samverkar för helhetens bästa. Genom sådana metaforer naturaliseras försvarsindustrins roll i samhället – den framställs som en organisk del av en sund samhällsstruktur.

Vidare kännetecknas språket av en positiv modalitet och framåtblickande ton. Försvarsindustrin “går starkt framåt” och uppvisar “betydande tillväxt” i citerade affärsartiklar, vilket kommunicerar säkerhet och optimism. Ord som “tillväxt”, “satsning” och “ökning” signalerar utveckling och framsteg. Samhällets säkerhet kopplas ihop med social hållbarhet genom att språket betonar att militära satsningar skyddar medborgarnas trygghet och sociala ordning. Försvarssektorn representeras främst i termer av kollektiva nyttor – såsom att ett robust försvar “behövs” för att upprätthålla fred och säkerhet, vilket implicerar att det är en förutsättning för ett hållbart samhälle. Samtidigt tonas potentiellt negativa

⁶⁶ Alasiri, Hajar Mohammad, “Fairclough's Three-Dimensional Model: A Critical Discourse Analysis of Denzel Washington's Inspiring Commencement”, (University of Bahrain, 2024).
https://www.researchgate.net/publication/386050281_Fairclough's_Three-Dimensional_Model_A_Critical_Discourse_Analysis_of_Denzel_Washington's_Inspiring_Commencement

konnotationer ner genom omdefiniering och neutrala formuleringar; benämningar som "försvarsindustri" dominerar exempelvis över mer kontroversiella termer som "vapenindustri". Detta illustrerar hur språkliga val kan normalisera kontroversiella företeelser. Sammantaget präglas textnivån av ett formellt, sakligt men positivt språkbruk som ramar in försvarsinvesteringar som nödvändiga, legitima och i linje med social hållbarhet.

5.1.2 Diskursiv praktik (tolkning)

På nivån för diskursiv praktik analyseras hur dessa texter produceras och konsumeras samt hur de drar växlar på etablerade diskurser kring säkerhet och hållbarhet. Affärsmedierna skriver för en publik av investerare och beslutsfattare, och produktionen av artiklarna bygger i hög grad på institutionella källor och redan existerande narrativa ramar. Journalisterna återanvänder språket från officiella uttalanden, pressmeddelanden och experter knutna till försvarssektorn. Exempelvis citeras branschföreträdare (som generalsekreteraren för säkerhets- och försvarsföretagens organisation) och statliga experter (till exempel en FOI-forskare) som auktoriteter. Dessa källor presenterar försvarsindustrin som outhärlig för samhällets trygghet, vilket intertextuellt knyter an till en traditionell nationell säkerhetsdiskurs där militär styrka likställs med allmännytt. Genom att förlita sig på sådana källor och etablerade begrepp (som "säkerhetspolitisk arena" eller referenser till NATO-åtaganden) legitimerar texterna tolkningen att satsningar på försvaret är nödvändiga för social stabilitet.

Det är också uppenbart hur vissa tolkningar lyfts fram som mer självklara än andra. Tolkningen att försvarsindustrin främjar hållbarhet (i form av social stabilitet och trygghet) görs mer legitim genom repetitiv exponering och frånvaron av alternativa röster. I produktionen av dessa artiklar har perspektiv som ifrågasätter om ökade militära investeringar verkligen gagnar social hållbarhet utesluts eller marginaliserats. Konsumtionen av texterna – det vill säga hur publiken tar emot dem – påverkas av denna ensidighet då läsarna får en bild av att det råder konsensus om försvarsindustrins positiva roll. Affärsmedia, som del av ett större mediasystem, bidrar därmed till vad Fairclough kallar hegemonisk diskurs – ett dominerande sätt att tala om en fråga som vinner brett godkännande. Tidigare forskning indikerar att när kontroversiella koncept som hållbarhet integreras i hegemonisk diskurs, tenderar konfliktperspektiv att tonas ned till förmån för bred samstämmighet. I linje med detta framställs här social hållbarhet och säkerhet inte som potentiellt motstående intressen (till exempel mänsklig säkerhet vs. militarisering), utan som förenliga eller rentav synonyma. Genom språkbruket görs således vissa tolkningar dominanta; att samhälls- trygghet genom militär styrka är en självklar komponent i hållbar utveckling,

medan alternativa tolkningar (till exempel fred som grund för social hållbarhet eller oro för upprustningens sociala konsekvenser) osynliggörs.

5.1.3 Social praktik (förklaring)

På den sociala praktikens nivå sätts diskursen i ett bredare ideologiskt och institutionellt sammanhang. Diskursen "säkerhet och social hållbarhet" har vuxit fram i en tid av ökade geopolitiska spänningar, där staten och försvarsindustrin söker samhällelig legitimitet för stora investeringar i försvaret. Genom att retoriskt koppla dessa investeringar till social hållbarhet upprätthålls rådande maktförhållanden: staten framstår som ansvarstagande skyddare av medborgarna, och försvarsindustrin framställs som en legitim aktör för hållbar samhällsutveckling. Detta språkliga samband stöder en ideologi där nationell säkerhet betraktas som en grundförutsättning för ett hållbart samhälle, i linje med en traditionellt statscentrerad syn på hållbar utveckling (där social ordning och säkerhet prioriteras).

Intressentteorin enligt Freeman (1984) hjälper här till att identifiera vilka aktörer som får tolkningsföreträde. Freeman definierar en intressent som:

*Any group or individual who can affect or is affected by the achievement of the organization's objectives.*⁶⁷

Alltså, alla grupper eller individer som påverkar eller påverkas av en organisations mål. I denna diskurs framträder vissa intressenter tydligt: staten (politiska ledare, militären) och försvarsindustrins företrädare ges utrymme att formulera problembilden (hot mot säkerheten) och lösningen (militär upprustning), vilket ger dem tolkningsföreträde. Även affärsintressen (investorer, branschorganisationer) får sin röst hörd genom affärsmediets fokusering på ekonomiska konsekvenser av säkerhetsåtgärder (till exempel i form av stabilitet för marknader och företag). De intressenter som marginaliseras i denna diskurs är däremot fredsorganisationer, civilsamhällesföreträdare kritiska mot militarisering, samt intressenter utan stark röst i affärsmedia – exempelvis allmänheten i rollen som skattebetalare eller de som drabbas av krig och konflikter. Dessa gruppers perspektiv (såsom etiska invändningar eller alternativa säkerhetsstrategier) synliggörs knappt, vilket i praktiken innebär att deras inflytande på diskursen är minimalt.

Konsekvensen av detta maktmönster är att språkbruket i affärsmedia bidrar till att normalisera en viss ideologisk linje definierad som trygghet och ordning; att investeringar i vapen och försvar är nödvändiga för att säkra social hållbarhet. Genom upprepning och ensidighet blir detta synsätt en hegemonisk formation

⁶⁷ Freeman, Edward, R., *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Pitman, 1984.

som få ifrågasätter öppet. Härigenom befästs rådande maktförhållanden – stat och försvarsindustri legitimerar sin verksamhet – samtidigt som alternativa röster hålls utanför den dominerande diskursen. Språkanvändningen fungerar således ideologiskt genom att vinna samtycke för en politik som annars kunnat vara omstridd. Detta ligger i linje med observationer om hur media kan spegla och förstärka makteliters intressen; till exempel har studier visat att nyhetsmedier ofta lutar sig mot expertkällor finansierade av försvarsindustrin, vilket cementerar industrins inflytande över den offentliga agendan.⁶⁸

Sammantaget utgör diskursen "säkerhet och social hållbarhet" en social praktik där språkbruket tjänar till att legitimera ökade försvarsanslag genom att rama in dem som ett nödvändigt bidrag till samhällets hållbarhet och välmående.

5.2 Diskurs: "Militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet"

5.2.1 Textnivå (beskrivning)

Den andra diskursen, "militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet", manifesteras på textnivån genom ekonomiskt inriktat språk som betonar tillväxt, jobbskapande och finansiell stabilitet kopplat till försvarsutgifter. I artiklarna ser vi detta återspeglat i siffror och kvantifieringar: exempelvis nämns att försvarsindustrin genererar "500 nya jobb i månaden" eller att en viss andel av BNP avsätts för militära ändamål. Sådana konkreta tal förstärker intrycket av ekonomisk nytta och mätbarhet. Språket är värdeladdat med positivitet kring ekonomi. Ord som "investera", "ökad omsättning", "stärka konkurrenskraften" används på så sätt för att representera försvarssektorn som en motor för ekonomisk hållbarhet.

Artiklarna använder också ordval som ramar in militära utgifter som rationella och produktiva. Till exempel kan utgifter för försvar framställas som investeringar i "infrastruktur" eller "teknikutveckling" snarare än kostnader, vilket ompositionerar militär kapitalsatsning som något varaktigt och konstruktivt. En artikel beskriver till exempel planerna på att satsa 1,5% av BNP på militär användbar infrastruktur såsom broar och vägar – vilket retoriskt förenar civila och militära intressen genom termen "dubbelanvändning". Modaliteten är ofta uppfordrande och saklig; man konstaterar att regeringar "har åtagit sig" vissa nivåer av försvarsutgifter, implicerande att det är ett ansvar eller en nödvändighet. Genom sådant språkbruk framställs försvarsindustrin inte bara som vapenleverantör utan också som en legitim ekonomisk aktör som bidrar till

⁶⁸ Freeman, Ben, "Defense Contractor Funded Think Tanks Dominate Ukraine Debate", *Quincy Institute for Responsible Statecraft*, 2023. <https://quincyinst.org/research/defense-contractor-funded-think-tanks-dominate-ukraine-debate/#executive-summary>

samhällets ekonomiska hållbarhet i stort genom sysselsättning, innovation och regional utveckling. Det ekonomiska språket och ramen distanserar även läsaren från våldsdimensionen; fokus ligger på pengar och jobb, inte på vapnens destruktiva syfte. Sammantaget konstrueras en textuell bild av försvarsinvesteringar som ekonomiskt förnuftiga och i linje med den hållbara utvecklingens ekonomiska dimension.

5.2.2 Diskursiv praktik (tolkning)

När vi analyserar den diskursiva praktiken bakom “militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet” framgår det hur affärsmedia återger och förstärker en ekonomisk berättelse om försvarsindustrin. Produktionsmässigt baseras artiklarna ofta på uttalanden från politiker och analytiker som framhåller de ekonomiska vinsterna med upprustning. Till exempel återges politiska utspel (som en tysk ledares löfte om stora infrastruktursatsningar kopplade till militären) via nyhetsbyråer som Reuters, vilket tyder på interdiskursivitet, d.v.s. att affärspressen plockar upp ett budskap formulerat i en politisk diskurs och överför det till en näringslivskontext. Den ekonomiska vinkeln drar också växel på etablerade diskurser i affärsmedia där företagande, jobbskapande och tillväxt betraktas som självklart positiva värden. Hållbarhetsbegreppet i ekonomisk mening (långsiktig tillväxt, stabilitet) vävs in och anpassas för att inkludera försvarssektorn. Här ser vi vad litteraturen kallar diskursiv legitimering; att genom språket göra något kontroversiellt legitimt genom att koppla det till vedertagna värden.⁶⁹ Precis som modeindustrin kunnat legitimera överkonsumtion genom gröna argument,⁷⁰ försöker försvarsindustrins förespråkare legitimera militära satsningar genom ekonomisk-hållbarhetsargument – ett slags “greenwashing” av ekonomins område.

I konsumtionen av dessa texter – hur målgruppen tolkar dem – aktiveras läsarens förförståelse av ekonomiska principer. Affärsmedias publik är van att se staten diskutera stimulansåtgärder och investeringar för att gynna ekonomin. Genom att rama in militära utgifter som en form av Keynesiansk stimulans görs tolkningen att “detta är bra för ekonomin” tillgänglig och plausibel för läsaren. Alternativa tolkningar, såsom att höga militära utgifter kan vara en belastning för ekonomin genom att tränga ut civila investeringar eller öka statsskulden, förekommer knappt i materialet. I stället framställs ensidigt en tolkning där varje satsad försvarskrona ger mångdubbelt tillbaka i form av arbetstillfällen, teknologisk utveckling och exportintäkter. En jämförande frånvaro av kritiska röster, exempelvis ekonomer som varnar för *opportunity cost* (att resurser kunde

⁶⁹ Tiia, Alkkiomäki, et al., *Critical discourse analysis of fast fashion companies' legitimation strategies on Instagram*, Consumption Markets & Culture, 27(4): 364-380, 2024.

⁷⁰ Ibid.

satsas på andra sektorer som klimatomställning, utbildning etcetera), gör att den legitimerande tolkningen står oemotsagd. Diskursivt lånar således texterna trovärdighet från nationalekonomiska resonemang: de refererar till BNP-andelar, statsbudgetens utformning och historiska exempel på militärens roll i ekonomin. Genom denna intertextualitet med både samtida politiska beslut och ekonomisk teori (Keynesiansk politik) konstrueras en sammanhängande diskurs där försvarets ekonomiska roll framstår som både rationell och förankrad i tidigare vedertaget bruk.

Samtidigt noteras att affärsmedia, genom val av källor och vinklar, underordnar miljömässiga och fredsmässiga perspektiv. Diskursivt tystas potentiella invändningar, till exempel att den redogjorda för ekonomiska hållbarhet kan vara kortsynt om i beaktande av långsiktig ekologisk hållbarhet eller global säkerhet. Textens produktionspraktik, uppbyggd kring positiva ekonomiska nyheter, formar således en tolkning där försvarsindustrin inte bara är en vinstmaskin utan också en legitim del av narrativet om hållbar utveckling, om än reducerat till de ekonomiska aspekterna av hållbarhet.

5.2.3 Social praktik (förklaring)

I den bredare sociala kontexten reflekterar diskursen om “militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet” tidsandans fokus på ekonomisk tillväxt och nationell konkurrenskraft, även inom ramen för hållbar utveckling. Ideologiskt kan uppmärksammas en neoliberal påverkan där marknadens och statens ekonomiska intressen går hand i hand. Hållbarhetens ekonomiska dimension betonas på bekostnad av de andra dimensionerna. Diskursen tjänar institutionella intressen hos både regeringar och försvarsindustri. Genom att betona jobb och tillväxt får politiska ledare lättare stöd för försvarsbudgetar och försvarsföretag erhåller status som samhällsnyttiga aktörer snarare än enbart vapenproducenter. Detta illustrerar en form av “win-win”-retorik där upprustning framställs gynna alla, nationen blir både säkrare och rikare. Det bredare ideologiska budskapet är att ekonomisk och social utveckling kan gå hand i hand med militära satsningar – ett narrativ som ligger nära det kalla krigets militära industriella komplex, men nu presenteras omförpackat i hållbarhetsretorik.

Ur ett maktperspektiv upprätthåller denna diskurs ett system där ekonomisk och politisk makt samverkar. De aktörer som gynnas – försvarsindustrins företag, investerare, politiker som förespråkar ökade anslag – hör till samhällets mäktiga intressenter och är de som i stort sett formulerar diskursens premisser. Intressentteorin påminner oss om att organisationers långsiktiga framgång beror på att flera intressenters intressen beaktas. Här kan aktualiseras frågan: vilka intressenter beaktas i den ekonomiska hållbarhetsdiskursen kring försvaret? Primära intressenter såsom aktieägare, försvarsanställda och lokalsamhällen där

industrin verkar framhävs implicit – deras välstånd lyfts fram genom jobb och vinst. Sekundära intressenter som skattebetalare i stort, framtida generationer eller miljön – en ”icke-social” intressent enligt modern intressentteori –⁷¹ hamnar i skymundan. Till exempel diskuteras sällan huruvida resurserna kunde använts för andra samhällsbehov, såsom de klimat- och miljökostnader som följer av militär produktion och övningar. I diskursen ignoreras i princip miljön som intressent. Denna obalans i vems intressen som lyfts fram och vems som tigs ihjäl, pekar på en maktordning där ekonomiska elitintressen dominerar det offentliga samtalet. Det ligger nära till hands att tala om en ”militär-industriell diskursallians” i media, där både politisk retorik och affärsretorik möts i narrativet att vapentillverkning skapar en hållbar ekonomi.

Konsekvensen blir att den samhälleliga legitimiteten för försvarsinvesteringar förstärks ytterligare, nu med ekonomiska argument. Språket bidrar till att allmänheten och beslutsfattare accepterar upprustning inte bara för säkerhetens skull utan också för jobbens och tillväxtens skull. Legitimiteten tenderar dock att bli ensidig, då relevanta dimensioner av hållbar utveckling inte tas hänsyn till. Både den sociala diskursen och den ekonomiska diskursen kring hållbarhet i försvarssatsningar ignorerar i stort sett hållbarhetens tredje dimension – miljön. Detta speglar hur diskurserna är situerade i en specifik ideologisk praktik där militära intressen prioriteras högre än miljömässiga hänsyn. Det är talande att försvarsindustrin i affärsmediernas texter framstår som förenlig med social och ekonomisk hållbarhet, samtidigt som dess potentiellt negativa miljöpåverkan (koldioxidutsläpp, föroreningar, resursförbrukning) eller risker för konflikteskalering och internationell destabilisering aldrig kommer upp. Denna tystnad upprätthåller en hegemonisk uppfattning att så länge två av tre hållbarhetsdimensioner (social och ekonomisk) uppfylls, kan satsningar legitimt kallas hållbara. En tolkning som gynnar makthavarna men som både kan och bör ifrågasättas ur ett holistiskt hållbarhetsperspektiv.

5.3 Diskursiva uteslutningar och hållbarhetens blinda fläckar

Även om båda diskurserna på olika sätt legitimerar försvarsindustrins roll i relation till hållbar utveckling, genom att koppla militära satsningar till social stabilitet respektive ekonomisk tillväxt, präglas de av en tydlig frånvaro av den ekologiska dimensionen. Det talas sällan eller aldrig om försvarsindustrins klimatpåverkan, resursförbrukning, utsläpp eller ekologiska fotavtryck. Denna frånvaro är inte neutral; den utgör i sig ett uttryck för makt.

⁷¹ Verdeyen, Vanessa, et al., *A social stakeholder model*, International Journal of Social Welfare, 13(4): 325-331, 2004.

I linje med Starik blir miljön en "stum intressent" – en aktör som inte tilldelas röst eller representeras i diskursen eftersom den saknar direkt inflytande över politiska eller ekonomiska beslut.⁷² Det blir tydligt att intressentteorin, som ofta kritiserats för att fokusera på aktörer med makt och inflytande, här kan användas för att blottlägga just dessa maktförskjutningar.⁷³

De aktörer som får tolkningsföreträde, exempelvis staten, industrin, investerare, formulerar inte bara problem och lösningar, utan även gränserna för vad som räknas som hållbart.

Denna selektiva tolkning riskerar att reducera hållbarhet till ett strategiskt begrepp som legitimerar status quo, snarare än att utmana etablerade normer. Som Freeman et al. påpekar är Stakeholder Management-tillämpningar ofta sammanflätade med ett vinstmaximeringsperspektiv, vilket tenderar att lösa vissa prestandaproblem på bekostnad av djupare, systemiska utmaningar.⁷⁴ I detta fall blir hållbarhet ett språkspel som bekräftar försvarsindustrins legitimitet, utan att de mest centrala hållbarhetsutmaningarna, som klimat och fred, får plats i diskussionen.

Den diskursiva tystnaden kring ekologiska effekter är inte bara ett tecken på vad som prioriteras, utan formar också vad som uppfattas som legitimt att diskutera.

Uppsatsen belyser också lärdomar för praktiken, särskilt för journalister och redaktörer i affärsmedia. Analysen visar hur medier tenderar att reproducera ett snävt urval av röster – ofta statliga och industrinära – vilket bidrar till att marginalisera alternativa perspektiv. För att motverka detta bör journalistiken sträva efter att inkludera fler intressenter i rapporteringen, såsom civilsamhälle, miljörelser och akademiska röster som kan erbjuda kritiska perspektiv på försvarsindustrin.

⁷² Starik, Mark, *Should trees have managerial standing? Toward stakeholder status for non-human nature*, *Journal of Business Ethics*, 14: 207–217, 1995.

⁷³ Freeman, Edward, R, et al., *Tensions in Stakeholder Theory*, *Business & Society*, 59(2): 213-231, 2018.

⁷⁴ Ibid.

6. Slutsats

Syftet med denna studie har varit att i enlighet med Faircloughs kritiska diskursanalys, med stöd i intressentteorin, undersöka hur svensk affärsmedias diskurs gestaltar och legitimerar investeringar i försvarsindustrin. Även användningen av begreppet ”försvarsindustri” i stället för ”vapenindustri” har i diskurserna lyfts fram som legitimerande av den agendan presenterad. Diskurserna har ställts emot tre dimensioner av hållbar utveckling: social, ekonomisk och ekologisk. De dominerande diskurserna som identifierades i materialet var (1) ”Säkerhet och social hållbarhet” och (2) ”Militär keynesianism och ekonomisk hållbarhet”.

I den första diskursen har försvarsindustrins tillväxt näst intill likställts med samhällstrygghet och stabilitet och militära satsningar setts som ett nödvändigt medel för att säkra social hållbarhet. I den andra diskursen legitimeras ökade försvarsutgifter genom dess påstådda positiva effekter av tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft. Dessa likställer en militär upprustning med ekonomisk hållbarhet. Båda diskurserna karaktäriseras av ett språkbruk som lyfter fram försvarsindustrin som legitim, nödvändig och i linje med samhällets utvecklingsmål. Inklusivt strävan efter hållbar utveckling.

Analysen demonstrerar dock båda diskursers selektivitet i sin användning av hållbarhets begreppet. Den ekologiska dimensionen rörande exempelvis resursförbrukningens klimatpåverkan osynliggörs i stort sett helt i texterna. Den bilden av hållbar utveckling som diskursen presenterar reduceras till urholkade sociala och ekonomiska aspekter som syftar till att legitimera stora investeringar i försvaret, utan att någon baksida presenteras.

Intressentteoretiskt har tydliga maktskillnader mellan de aktörer som får formulera problem och lösningar (stat, industri, investerare) och vilka som marginaliseras (civilsamhället, miljörörelsen, framtida generationer) illustrerats.

Slutsatsen är således att affärsmedia genom sitt språkbruk bidrar till att konstruera en homogen och vinklad förståelse av vad som är hållbart och legitimt, utifrån de intressenter som styr diskursen. I denna förståelse ingår militära satsningar som en självklar del av ett säkert och frodande samhälle, samtidigt som alternativa röster och potentiella konflikter mellan upprustning och hållbarhet förblir i skymundan. Språket fungerar därmed inte bara som en spegling av verkligheten, utan som ett aktivt verktyg i formandet av en politisk och ekonomisk, ensidig opinionsbildning.

Analysen belyser på så sätt behovet av att bredda den offentliga diskussionen om hållbarhet i relation till säkerhetspolitik och försvarsindustri. Fler perspektiv behöver inkluderas i debatten för att hållbarhets begreppet ska tas till hänsyn i sin helhet, både från ekologiska och fredliga dimensioner. En kritisk diskursanalys

som denna bidrar till att synliggöra maktförhållanden, ifrågasätta naturliggjorda antaganden och skapa utrymme för en mångfaldig samhällsdebatt.

För journalistiska praktiker belyser dessa resultat behovet av kritisk självreflektion kring hur rapporteringen antingen upprätthåller eller utmanar rådande maktordningar. I enlighet med synen att diskursen både formas av och formar det sociala sammanhanget måste journalister inse att de inte är neutrala förmedlare, utan medaktörer som påverkar vilken betydelse begrepp som "hållbar utveckling" får i offentligheten. Kritisk diskursanalys påminner oss om att mediespråket aldrig är objektivt eller oskyldigt; det ingår i bredare ideologiska system och kan, om det förblir oreflekterat, bidra till att reproducera ojämlika maktförhållanden. Journalister bör därför aktivt granska vilka intressenter och värderingar som ges utrymme i deras texter, samt reflektera över vilka perspektiv som systematiskt utesluts.

Journalistiken, i sin roll som social praktik, har ett etiskt ansvar att ge plats åt exempelvis miljöförespråkare, fredsorganisationer och kommande generationers intressen: aktörer som påverkas av försvarsindustrins verksamhet men sällan får komma till tals i affärsmedia. Genom att ifrågasätta hegemoniska narrativ och synliggöra hållbarhetens samtliga dimensioner kan journalister motverka en ensidig legitimering av mäktiga aktörers agendor. Uppsatsen pekar mot ett professionellt imperativ för journalister att kritiskt granska de hållbarhetsramar som presenteras av dominerande intressenter och att säkerställa att den offentliga diskussionen om hållbar utveckling berikas av en mångfald av perspektiv och evidens, snarare än att okritiskt cementera rådande maktordningar.

7. Förslag på vidare forskning

Denna studie har analyserat diskurser om försvarsindustrin i svensk affärspress med hjälp av CDA och intressentteorin. Resultaten väcker flera frågor som inte ryms inom denna uppsats, men som är relevanta att undersöka i framtida forskning.

För det första vore det intressant att komparativt analysera hur diskurser kring försvarsindustrin ser ut i olika typer av media – exempelvis mellan affärspress, dagspress, offentlig förvaltning och civilsamhällets kommunikation. Detta skulle kunna visa på hur diskurser reproduceras eller utmanas i olika arenor, samt ge en djupare förståelse för vilka röster som får inflytande i den breda samhällsdebatten.

För det andra föreslås en kvantitativ medieanalys över tid där förekomsten av vissa nyckelbegrepp (exempelvis "tillväxt", "säkerhet", "klimat", "hållbarhet") spåras i relation till försvarsfrågor. Detta kan komplettera en kvalitativ CDA och visa på diskursiva trender och förändringar kopplade till geopolitisk utveckling eller politiska beslut.

Vidare bör framtida forskning överväga att inkludera fler intressenters perspektiv – exempelvis intervjuer med civilsamhällesaktörer, forskare, eller miljöorganisationer – för att synliggöra de röster som i denna studie identifierades som marginaliserade. Det skulle bidra till att bredda förståelsen av hur hållbarhet, säkerhet och militär upprustning upplevs och förstås av olika samhällsgrupper.

Slutligen efterfrågas fler studier som problematiserar hållbarhetsdiskursens inneboende mångtydighet och politiska användbarhet, särskilt i kontexter där begreppet används för att legitimera industriell tillväxt i kontroversiella sektorer, såsom vapenindustrin. Genom att granska hur begreppet "hållbar utveckling" approprieras av olika aktörer kan forskningen bidra till en mer kritisk förståelse av hur språk påverkar politik och styrning i vår samtid.

Referenser

Litteratur

- Alvesson, Mats & Kärreman, Dan, *Varieties of Discourse: On the Study of Organization through Discourse Analysis*, Human Relations, 2000
- Brown, Katarina, *Sustainable adaptation: An oxymoron?*, Climate and Development, 2011
- Bondy, Krista & Charles, Aurelie, *Mitigating Stakeholder Marginalisation with the Relational Self*, Journal of Business Ethics, 2020
- Braun, Virginia & Clarke Victoria, *Using Thematic Analysis in Psychology*, Qualitative Research in Psychology, 2006
- Bryman, Alan, Bell, Emma & Harley, Bill, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Upplaga 4, Liber, Stockholm, 2024
- Byrne, Edmund, F., *Assessing Arms Makers' Corporate Social Responsibility*, Journal of Business Ethics, 2007
- Custers, P, *Military keynesianism today: an innovative discourse*, Race & Class 2010
- Dong, Wenjie, et al., *Rising Military Spending Jeopardizes Climate Targets*, Nature Communications, 2025
- Fairclough, Norman, *Language and Power*, Longman, London, 1989
- Fairclough, Norman, *Discourse and Social Change*, Polity Press, Cambridge, 1992
- Fairclough, Norman, *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*, Longman, London, 1995
- Fooks, Gary, et al., *The Limits of Corporate Social Responsibility: Techniques of Neutralization, Stakeholder Management and Political CSR*, Journal of Business Ethics, 2013
- Freeman, Edward, R., *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Pitman, 1984
- Freeman, Edward, R., & McVea, John, F., *A Stakeholders Approach to Strategic Management*, SSRN Electronic Journal, 2001.
- Freeman, Edward, R. & Sisodia, Raj, *Tensions in Stakeholder Theory*, Business & Society, 2018
- Gallea, Quentin, *Weapons and war: The effect of arms transfers on internal conflict*, Journal of Development Economics, 2023
- Jensen, Tommy & Sandström, Johan, *Stakeholder Theory and Globalization: The Challenges of Power and Responsibility*, Organization Studies, 2011
- Jørgensen, Marianne, & Phillips, Louise, *Discourse analysis as theory and method*, Sage Publications, London, 2002
- Kujala, Johanna, et al., *Stakeholder Engagement: Past, Present, and Future*, Business & Society, 2022
- Linneberg, Mai & Korsgaard, Steffen, *Coding Qualitative Data: a Synthesis Guiding the Novice*, Qualitative Research Journal, 2019

- Lindgren, Adam, et al., Guest Editorial: Corporate Social Responsibility in Controversial Industry Sectors, *Journal of Business Ethics*, 2012
- Longman, London & New York, 1995
- Mahmudi-Azer, Slahaddin, Arms Trade and Its Impact on Global Health, *Theoretical Medicine and Bioethics*, 2006
- Mitchell, Ronald, K., et la., Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts, *The Academy of Management Review*, 1997
- Minoja, Mario, Stakeholder Management Theory, Firm Strategy, and Ambidexterity, *Journal of Business Ethics*, 2012
- Parent, Milena & Deephouse, David, L., A Case Study of Stakeholder Identification and Prioritization by Managers, *Journal of Business Ethics* 2007
- Ryan, Gery, W., & Bernard, Russel, H., Techniques to Identify Themes. *Field Methods*, Sage Publications, 2003
- Starik, Mark, Should trees have managerial standing? Toward stakeholder status for non-human nature, *Journal of Business Ethics*, 1995
- Saldaña, Johnny, *The Coding Manual for Qualitative Researchers*, Sage Publications, Thousand Oaks, 2015
- Thomas, Pete, *Stakeholders and Strategic Management: The Misappropriation of Discourse*, 2011
- Tiia, Alkkiomäki, et al., Critical discourse analysis of fast fashion companies' legitimation strategies on Instagram, *Consumption Markets & Culture*, 2024.
- Verdeyen, Vanessa, et al., A social stakeholder model, *International Journal of Social Welfare*, 2004
- Wodak, Ruth & Meyer, Michael (red.), *Methods of Critical Discourse Studies*, upplaga 3, Sage, Los Angeles, 2016

Tidskrifter

- Dagens Industri, "500 nya jobb i månaden för svensk försvarsindustri", 21/05/2025
<https://www.di.se/live/500-nya-jobb-i-manaden-i-svensk-forsvarsindustri/>
- Dagens Industri, "Statsministern om säkerhetsläget: Öka svenska försvarsförmågan", 07/03/2025
<https://www.di.se/live/statsministern-om-sakerhetslaget-oka-svenska-forsvarsformagan/>
- Dagens Industri, "Om oss", 21/08/2020 <https://www.di.se/nyheter/om-oss/>
- Dagens Industri, "Statsministern om säkerhetsläget: Öka svenska försvarsförmågan", 07/03/2025
<https://www.di.se/live/statsministern-om-sakerhetslaget-oka-svenska-forsvarsformagan/>

- Johansson, Peter, "Ledare: Busch Thor gör SD till ett borgerligt parti", Omni, 02/09/2016
<https://omni.se/ledare-busch-thor-gor-sd-till-ett-borgerligt-parti/a/emGda>
- Ocast, Målgrupp Dagens Industri, u.å. <https://ocast.com/se/dagens-industri/audiences/dagens-industri>
- Öhrn, Linda, "Finansministern slår tillbaka: Existentiell fråga", Dagens Industri, 14/05/2025 <https://www.di.se/nyheter/finansministern-slar-tillbaka-existentiell-fraga/>

Rapporter och Uppsatser

- Amnesty International, Amnesty Internationals utredning konstaterar att Israel begår folkmord på palestinier i Gaza, 2024. <https://www.amnesty.se/aktuellt/israel-begar-folkmord-mot-palestinier-i-gaza/>
- Alasiri, Hajar Mohammad, "Fairclough's Three-Dimensional Model: A Critical Discourse Analysis of Denzel Washington's Inspiring Commencement", (University of Bahrain, 2024)
https://www.researchgate.net/publication/386050281_Fairclough's_Three-Dimensional_Model_A_Critical_Discourse_Analysis_of_Denzel_Washington's_Inspiring_Commencement
- Brunet, Pere, et al., CLIMATE CRISIS, ARMED FORCES AND ENVIRONMENTAL PEACE, 2021 https://centredelas.org/wp-content/uploads/2021/11/informe49_ClimateCrisisArmedForcesEnvironmentalPeace_ENG.pdf#:~:text=of%20toxic%20environmental%20damage,plants%20and%20microorganisms%20and%20it
- Europeiska kommissionen, Ökat europeiskt försvarssamarbete – Vitbok om europeiskt försvar – Beredskap 2030, 2025
https://sweden.representation.ec.europa.eu/news/okat-europeiskt-forsvarssamarbete-vitbok-om-europeiskt-forsvar-beredskap-2030-2025-03-20_sv?prefLang=et#:~:text=Som%20en%20del%20av%20den,de%20ska%20%C3%B6ka%20sin%20f%C3%B6rsvarf%C3%B6rm%C3%A5ga
- FN, Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future, 1987 <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- FN:s globala hållbarhetsmål (2015), The Sustainable Development Agenda.
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
- Freeman, Ben, "Defense Contractor Funded Think Tanks Dominate Ukraine Debate", Quincy Institute for Responsible Statecraft, 2023
<https://quincyinst.org/research/defense-contractor-funded-think-tanks-dominate-ukraine-debate/#executive-summary>
- Hussain, Zain, "How top arms exporters have responded to the war in Gaza", SIPRI 2024
<https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2024/how-top-arms-exporters-have-responded-war-gaza>

- HRW, “Israel’s Crime of Extermination, Acts of Genocide in Gaza”, 2024
<https://www.hrw.org/news/2024/12/19/israels-crime-extermination-acts-genocide-gaza>
- Parkinson, Stuart, et al., Estimating the Military’s Global Greenhouse Gas Emissions, Conflict and Environment Observatory, 2022
https://ceobs.org/wpcontent/uploads/2022/11/SGRCEOBSEstimating_Global_Military_GHG_Emissions_Nov22_rev.pdf
- Nimmo, Leonie & Manjusak, Hana, Environmental CSR reporting by the arms industry, Conflict and Environment Observatory, 2021 <https://ceobs.org/environmental-csr-reporting-by-the-arms-industry/>
- SIPRI, Top 25 Press Release SWE, 2020 https://www.sipri.org/sites/default/files/2020-12/2020_sipri_top_25_press_release_swe_0.pdf
- SIPRI; yearbook, Corruption and the arms trade: sins of commission, 2011
<https://www.sipri.org/yearbook/2011>
- Transparency International, Corruption in Arms Trade, 2002

Populärvetenskaplig sammanfattning

Hur blev vapen något vi investerar i för framtidens skull?

När krigen rasar och försvarsbudgetar ökar får vapenindustrin allt mer utrymme i medierna. Men hur talar man egentligen om den? Och vad händer med hållbarhetsmålen när affärsmedia börjar kalla vapenindustrin för grön och trygg?

Under våren 2025 diskuterades militär upprustning mer än på länge. Kriget i Ukraina, Israels offensiv i Gaza och en tilltagande geopolitisk osäkerhet satte Europas säkerhet i fokus. Samtidigt har hållbar utveckling – alltså idén om att våra samhällen ska vara ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara – aldrig varit mer akut. Men hur går dessa två samhällstrender egentligen ihop?

I min kandidatuppsats har jag undersökt hur Dagens Industri, Sveriges största affärstidning, skriver om vapenindustrin. Mer specifikt har jag analyserat 25 nyhetsartiklar publicerade mellan mars och maj 2025. Frågan jag ställt mig är: Hur framställs vapenindustrin i affärsmedia, och hur används hållbarhetsbegreppet i dessa sammanhang?

Genom så kallad kritisk diskursanalys – en metod för att studera hur språk formar verklighetsuppfattningar – har jag identifierat två tydliga diskurser, alltså återkommande sätt att prata om ämnet. Den första diskursen framställer militär upprustning som en fråga om trygghet och sammanhållning. Här kopplas försvarssatsningar till att skydda civila, värna demokratin och säkra den sociala stabiliteten i en osäker värld. Den andra diskursen betonar istället den ekonomiska nyttan: vapenindustrin beskrivs som en tillväxtmotor som skapar jobb, innovation och exportintäkter.

Båda dessa diskurser använder hållbarhetsretorik för att förstärka sin argumentation. Det talas om social hållbarhet i form av trygghet och ekonomisk hållbarhet som vapenindustrins bidrag till BNP. Men det som saknas är slående: inga artiklar nämner vapenindustrins klimatpåverkan, dess koppling till väpnade konflikter eller riskerna för framtida generationer. Miljöperspektivet lyser med sin frånvaro, och kritiska röster från civilsamhället – till exempel freds- eller miljöorganisationer – ges inget utrymme att komma till tals.

Min analys visar hur språk kan fungera som ett maktmedel. Genom att rama in försvarssatsningar som något nödvändigt och hållbart, skapas ett tolkningsföreträde där vissa aktörer – som försvarsföretag, politiker och investerare – lyfts fram, medan andra osynliggörs. Hållbar utveckling riskerar därmed att bli ett innehållslöst begrepp, som används för att legitimera beslut som i själva verket står i konflikt med flera av FN:s globala hållbarhetsmål, exempelvis mål 13 (bekämpa klimatförändringar), mål 16 (fredliga och inkluderande samhällen) och mål 12 (hållbar konsumtion och produktion).

Förhoppningen är att min uppsats ska väcka nya frågor om mediernas roll i samhällsutvecklingen. Vad är egentligen hållbart? Vem får definiera det? Och vilka röster hörs – eller inte – när framtiden formas?

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Max Gustav Törnblom Johnsson har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.